

Аманжол 3.10.

106 (2261) |
15 маусым, 2013 |
сенбі |
www.aikyn.kz |
e-mail: info@aikyn.kz |
aikyn_nurmedia@mail.ru |

АЙКЫН

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ГАЗЕТ

Гашкентте Абай ескерткіші ашылды

Қазақстан Президенті
Нұрсұлтан Назарбаев ресми
сапармен Өзбекстанда
болды. Мұны кезекті
сапардың бірі және бірегейі
болды десек, артық
айтпағанымыз. Бірегейі
дейтін себебіміз, мұнда өкі
ел үшін бірнеше маңызды
құжаттарға қол қойылды.

Әйсен ӨМІРБЕКҰЛЫ

Атап айтсақ, Қазақстан мен Өзбекстан

Осы
адам та
Естеріңі
дүр сіл
бойкүй
аралат
астына
жаңал
осынш
жарна
жүреті

Тү
өз
қа

Отбасылық құндылықтарды нығайту қажет

Қазіргі заманғы қоғам қызметінің дағдарыстық сипаты қазақстандық отбасылардың әлеуметтік бейімделуі саласында үлкен қиындықтар туғызды, және қазіргі таңда Қазақстандағы отбасы және тұлғаның әлеуметтік амандығы мәселесі маңызды болып тұр. Қазіргі қоғамдағы отбасының рухани-өнегелік саласындағы дағдарыстың негізгі себебі — отбасының дәстүрлі қалпының бұзылуы. Отбасы өмірінде дағдарыстық құбылыстардың түрлері көп:

Мысалы, неке мен отбасы туралы өнегелік ойлардың бұзылуы: қазіргі әлемдегі жұбайлық қатынастар махаббат құрбандығы мен рухани бірігудің сипаты болуды доғарды; жұбайлардың өмірлік адалдығы мен некені бұзудың қажеттілігі туралы көзқарастардың өзгеруі. Қазақстанда мынадай заңдылық жалғасуда: некеге тұрғандардың саны көбейген сайын, ажырасу жағдайларының да саны көбейеді. Ажырасудың жалпы коэффициенті 2008 жылы 36,1%, ал 2011 жылы 44,9% болды.

Отбасылық қарым-қатынастардың иерархиясы өзгертілді, отбасылық өмірдің дәстүрлі қалпы бүгінгі қоғамда болып жатқан процестерге сай өзгертіліп жатыр, ұрпақтар арасындағы тектік және отбасылық байланыстар да көптеген өзгерістерге сай.

Туыстық қарым-қатынастар адамзат мәдениетінің бір тармағын құрайды. Баяғы ғасырлардан келе жатқан ұлтымыздың рухани-өнегелік дәстүрлері отбасында — адам мәдениетінің жанұясыз,

махаббатсыз, балаларсыз, жұбайлық және туыстық қатынастарсыз ешқандай маңызы болмайды. Туыстық орта арқылы адам әлеуметтік тәжірибе, салт-дәстүрді қабылдайды. Осылай мәдениеттегі тұрақтылықты сақтау заңдылығы қалыптасатын.

Көп жағдайда, әсіресе, қалада тұратын жастардың ішінде қазіргі заманда үлкендерді тыңдау, сыйлау, құрметтеу сияқты дәстүрлі қатынастар ығыстырылып, оның орнына үлкендерге қарсы тұру, ата-аналар мен педагогтардың пікірін менсінбеу кездеседі.

Ата-аналық және балалық шакты дәстүрлеуге басқаша да пікірлер туындап отыр: өмірлік сәттілік, материалды игіліктер, кәсіби және қоғамдық өсуге ұмтылу — әкелік пен аналық әлеуметтік мәртебесіне сай өзгелік көзқарас, өзіндік өмірлік стилі туындап отыр.

Туу көрсеткіші төмендеуде: жастардың некеге және отбасына көзқарастары өзгерді. Оған түрткі болып отырған — жас отбасының қиыншылықтары (жұмыссыздық, баспана болмау, материалдық жағдайлары төмен) және де басқа мәселелер.

Отбасы тәрбиесі саласына да деформация әсер етті: сәтсіз отбасының көп түрлерінде тәрбие ерікті емес, ата-аналық махаббат балаларға жеткілікті, мол берілмейді (жалғызбасты аналар, көп балалы ата-ана отбасы), еңбекке талап ететін дәстүр жоғалуда (қалада тұратын отбасының еңбек түрі өзгерген, ауылда еңбектің барлық түрі балалар үшін қиын).

Тұрмыстары, материалдық жағдайлары мол отбасыларында баламен бірге тұру қабілеті болмай, ата-аналар балаларына көбінесе қымбат сыйлықтар, компьютерлік және басқа техника алып беріп құтылығы келеді. Отбасындағы педагогикалық дәстүрлер жалғастырылмайды, балаларлы тәрбиелеу мен дамыту сұрақтарында сауатсыздық танытып, олардың рухани-өнегелі қалыптасу заңдылықтарына мән берілмейді.

Отбасы дағдарысының салдары балалық шакта қиындықтар тудырады: денсаулық, эмоционалды дамуы мен әрекеті жағдайларының нормасынан ауытқыған балалар пайызы өте көп, бұл мәселелердің көбісі ішкі отбасылық ата-ана арасындағы және бала мен ата-ана арасындағы қатынастардың келіспеушілігінен болады; адамгершілік саласының құрылу процесіне мән берілмейді: мектеп жасындағы балалар белгілі бір ережелер мен өз іс-әрекетін сәйкестендіре алмайды, жастар арасында күш көрсету, материалдық құндылықтардың рухани құндылықтардан артық болуы орын алған.

Рухани-өнегелік жағынан дамымау, жақсы мен жаманды нақты ажырата алмау жасөспірімдерді ішімдік, есірткі және қылмысқа итермелейді; өсіп келе жатқан ұрпақ отбасы, қоғам, ұлт, мемлекет алдындағы жауапкершіліктерге нақты көңіл аудармайды.

Рухани-өнегелік құндылықтар мен отбасының бұзылуы, олардың тәрбие функцияларының жоғалуына байланысты

адамзат қызығушылықтары рухани және өнегелі қалыптаспаған жастардың өз еріктерімен өмір сүруіне себепкер болатындығы анық, нәтижесінде бұл жағдай қазақстандық қоғамның тұрақтылығы мен бейбітшілігінің түп-тамырын бұзады.

Елбасы: «Өз тілін, тарихын, мәдениеті мен дәстүрін қадірлей білген ұлт қана толыққанды болып табылады. Біздің қоғамда дәстүрлі сақтаудың маңызды институты — Отбасы. Мемлекет пен қоғамның өмір сүруі тұтастығына тәуелді. Біз мемлекетімізді нығайтудың маңызды факторы ретінде қоғамдағы дәстүрлі отбасылық құндылықтарды нығайтуға тырысамыз».

Сондықтан қоғамның рухани-адамгершілік жағдайы — бүгін біздің мемлекетіміздің ең маңызды проблемаларының бірі. Маңызды міндет ол тартымды отбасы үлгісін қалыптастыруға жағдай жасау болып табылады. Барлығы әрбір адамның құндылықты ұстанымдарына байланысты. Қоғамның әлеуметтік-экономикалық құрылымы қанша ауысқанымен, отбасы оның негізі болып қала береді.

З.Ж.ЖАНАЗАРОВА,

Президент жанындағы Әйелдер істері және отбасылық-демографиялық саясат жөніндегі Ұлттық комиссияның жанындағы сарапшылар кеңесінің мүшесі, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың социология және әлеуметтік жұмыс кафедрасының профессоры, әлеуметтану ғылымдарының докторы